

BARBARA KRYŽAN-STANOJEVIĆ (ur.): INOVACIJE U SLAVENSKIM JEZICIMA. Zagreb: Biblioteka Srednje Europe, 2011. 153 str.

Zbornik *Inovacije u slavenskim jezicima* je rezultat drugega mednarodnega znanstvenega srečanja, organiziranega v okviru znanstvenega projekta *Suprotstavljanje globalizacije jezika i kultura* (2007). Nosilka projekta je doc. dr. Barbara Kryžan-Stanojević, ki je med drugim tudi urednica prvega zbornika tega projekta *Lice in naličje jezične globalizacije* (2009). Na Oddelku za zahodnoslovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Zagrebu predava zgodovino poljskega jezika, eko- in sociolingvistiko. Kot polonistka sodeluje v raziskovalni skupini, ki se ukvarja s preučevanjem hrvaščine kot tujega jezika (je tudi avtorica več priročnikov za učenje poljskega in hrvaškega jezika) in je bila v letu 2002 odlikovana s plaketo poljskega ministra za kulturo kot zaslužna promotorka poljske kulture. Je avtorica petdesetih znanstvenih in strokovnih publikacij in niza prevodov znanstvenih in literarnih del. Posebej se raziskovalno ukvarja s problematiko jezikovnih (semantičnih) in kulturnih sprememb v dobi globalizacije.

Dvanajst člankov, katerih avtorji so večinoma hrvaški raziskovalci, po načelu od splošnejšega k specifičnemu odstira aktualne globalne jezikovne procese v hrvaščini, pogosto tudi v odnosu do podobnih pojavov v sorodnih slovanskih jezikih.

V samo izhodišče zbornika je postavljeno pronicljivo razmišljanje urednice o razmerju med jezikovno napako in jezikovno inovacijo z vidika kulture jezika. Ugotavlja, da je liberalizacija družbe privedla tudi do liberalizacije jezikovne norme in redefiniranja termi-

na napaka. Le-ta se tudi v didaktičnih priročnikih nadomešča z izrazi, kot so jezikovna nespretnost, pomanjkljivost ali ne najboljša rešitev ipd. S tem se pogosto zabrisuje meja med inovacijo, ki je funkcionalno utemeljena, in napako, ki je funkcionalno neutemeljena inovacija. Napaka je namreč nezavedno odstopanje od norme, inovacija pa zavestna modifikacija oblike, ki je predpisana z normo, in po avtoričini presoji v okvir leksikalnih inovacij sodijo tudi t. i. neologizmi.

O pogledu na jezikovne inovacije kot manifestacijo širših kulturnih vplivov in protipolnem odnosu do njih z vidika dveh jezikoslovcev Praške šole, tj. Hallerja in Jakobsona, je razmišljal Petar Vuković. Haller je posebej čiški puristični pristop, katerega bistveni cilj je bil postaviti jezikovne meje in upoštevati identiteto govorcev, Jakobsonov pogled pa je bil funkcionalističen, zato jezikovne meje in ogroženost od drugih jezikov po njegovem prepričanju nista več bili temeljni vprašanji, ampak je bilo treba omogočiti razvoj jezika, da bi postal zanesljivo sredstvo vseh komunikacijskih in ekspresivnih potreb govorcev. Avtor je sodobni postmoderni, t. i. inkluzivni, pristop do jezika, ki družbi komunikacijsko in simbolno funkcijo jezika ter vprašanje identitete, ocenil kot sintezo idej obeh jezikoslovcev. S tega vidika se v sodobnosti do jezikovnih inovacij kot posledic globalizacije pristopa s stališča, da takšni vplivi sicer lahko izboljšajo izrazne sposobnosti jezika prejemnika, toda ne zmeraj in za vsako ceno.

Z zanimivimi primeri rabe prevzetih besed v hrvaških množičnih medijih (med njimi je omenjen tudi v slovenščini pogosto vezljivostno napačno rabljen glagol *kontakktirati koga* namesto *kontakktirati s kom*, tej analogiji sledi

v hrvaščini tudi glagol *komunicirati*). Nives Opačić pokaže, da avtor velikokrat ne pozna njihovega izvornega pomena v angleščini in to posledično vodi v dvoje: bralec ne razume, kaj bere, ali pa gre preprosto za dezinformacijo. V tem primeru lahko govorimo, da so takšne inovacije rezultat neznanja in ne jezikovne inovativnosti.

S podobnim se srečuje tudi sodobni hrvaški novinarski jezik (Sanda Lucija Udier), še zlasti na področju poslovno-strokovnega poročanja, ki ga določajo novopomenke, širjenje pomenskega polja določenih besed, priliv anglizmov, kalkiranje, uporaba strokovne terminologije, žargona, kratic in parajezikovnih sredstev. Dodatna lastnost pa je še popularizatorska vloga, ki jo ta tip novinarskega jezika privzema, in se vse bolj podreja oglaševalskim prijemom.

Poseben tip jezikovnih inovacij predstavljajo tudi modifikacije frazemov, ki jih je Ivana Vidović Bolt opazovala v predvolilnih govorih hrvaških predsedniških kandidatov v letu 2009. Navedla je nekaj zanimivih primerov kontaminacij (*bacati blato u oči*) in sestavinskih zamenjav (*udarati ispod koljena*) in se pri tem vprašala, ali gre za zavestne frazeološke igre ali zgolj spodrsaljaje, ter tudi, ali imajo tovrstni primeri kakšno potencialno moč za širšo rabo, kot je imel danes splošno uveljavljen Mesićev frazem *biti fikus* 'biti samo pasiven opazovalec'.

Eva Tibenska je predstavila tipične spremembe sodobnega slovaškega jezika, in to na področju funkcijskih zvrsti, za katere avtorica uporablja termin stili. Poudarila je veliko ekspanzijo anglizmov na bančnem in finančnem strokovnem področju, porast tvorjenk z *-ing*, ki imajo v slovaščini ustreznice v tvorjenkah na *-nie/-tie*, znanstvena besedila se večinoma pišejo v 1. osebi

ednine, vodilni princip razpravnih besedil je »in medias res«. Na področju uradnih besedil se pojavlja težnja po strukturiranem življenjepisu, govornjena besedila zaznamuje velika ekspresivnost, celo prvine vulgarnosti, večja raba tujih izrazov in polterminov. Tovrstno komunikacijo zelo zaznamuje tudi sodobna tehnologija (mobilna in spletna komunikacija). Umetnostna zvrst jezika teži k posnemanju vsakdanjosti in s tem posledično vključuje pogovorne, strokovne in nizke izraze, publicistična zvrst pa podlega prvinam rumenega tiska, pompoznosti in senzacionalizma.

Porast besed s prefiksoidom *euro-* je primerjalno za hrvaščino in slovaščino predstavil Martin Machata in ugotovil, da je le-teh veliko tudi v hrvaščini, čeprav še ni članica EU. Razpoložljivi hrvaški slovarji jih še ne beležijo, čeprav jih spletni iskalnik Google potrjuje v opaznem številu. Lidija Cvikić in Zrinka Jelaska pa sta v luči tipoloških globalizacijskih vplivov angleščine razpravljali o kraticah kot o novih leksikalnih enotah, ki sprejemajo fleksijska in tvorbeno pravila hrvaškega jezika.

Opazna stalnica slavističnih raziskav je tudi zapis tujih lastnih imen v nacionalnih jezikih, še zlasti stransko-sklonskih oblik. Mihaela Matešić piše o dveh izzivih hrvaške pravopisne prakse, ki kažeta težnjo po transkribiranju in hkrati načelo po ohranjanju ortografske slike, ki je pri rekonstrukciji izhodiščne imenovalniške oblike za uporabnika informativnejša.

Zadnji trije prispevki zbornika so namenjeni neupoštevanju pomenske spremembe hrvaških slovarjev pri pomenu besede *magister* (Irena Petrušić) glede na globalizacijski pomen, ki ga je prinesla bolonjska prenova visokošolskih programov; analizi anglizmov v jeziku mladih na Facebooku (Agnieszka Cyga-

nik), na podlagi katere se ugotavlja, da gre v sodobni poljščini za okazionalno tvorbo, ki ohranja živahnost in spodbuja k uzaveščanju raznolikih jezikovnih možnosti materinščine, in spremembam v pravopisu in leksiki spodnjelužiškega jezika (Elizbieta Wroclawska) zadnjih dvajsetih let, ki so rezultat tako globalizacijskih kot tudi antiglobalizacijskih procesov.

Vsebinsko bogat zbornik odstira inovacijske procese s perspektive hrvaščine in deloma protistavno z nekaterimi drugimi slovanskimi jeziki, zlasti slovaščino in poljščino, in zato posledično odpira možnost in širitev protistave med drugim tudi na druge južnoslovanske jezike.

Irena Stramljič Breznik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta,
irena.stramljic@uni-mb.si

CARMEN MELLADO BLANCO
(ur.): **THEORIE UND PRAXIS
DER IDIOMATISCHEN WÖRTER-
BÜCHER**. Tübingen, 2009. Lexico-
graphica. Series Maior; 135. VI + 255
str.

Monografija, izdana v okvirih kontrastivnega (špansko-nemškega) projekta FRASESPAL¹ predstavlja nekatere teoretične in praktične usmeritve pri sestavljanju eno- in večjezičnih frazeoloških slovarjev in je pomemben prispevek k sicer razmeroma številnim frazeografskim objavam v zadnjih dveh desetletjih. Te izkazujejo vitalnost teoretske

frazeografije, žal pa slovarska praksa v celotnem evropskem prostoru za njo še vedno zaostaja. V zbranih 11 prispevkih so predlagane praktične leksikografske rešitve, ki bi lahko pomembno prispevale k večji kakovosti frazeoloških slovarskih virov v prihodnje. Ker tudi slovarji s slovenščino kažejo resne pomanjkljivosti glede obravnave frazeološkega jezikovnega gradiva in praktičnih slovarskih rešitev (prim. med drugim Jesenšek 2007, 2008a, 2008b, Jesenšek/Wiegand 2009, Kržišnik 2003), je podrobnejša predstavitev monografije v slovenskem prostoru smiselna.

V obsežnem uredniškem uvodu (*Einführung. Idiomatiche Wörterbücher und Metaphraseographie: zwei Realitäten, eine Herausforderung*) Carmen Mellado Blanco (Santiago de Compostela) pregledno predstavi pogloblitve probleme slovarske obravnave frazeologije na makro- in mikroravni slovarskih zgradb v eno- in večjezičnih slovarjih in primerljivih podatkovnih zbirkah. Razpravlja tudi o možnostih in omejitvah, ki jih pred sodobno slovarstvo postavljajo besedilni korpusi in jezikovne tehnologije ter povzame bistvene primanjkljaje, kot se kažejo v aktualni frazeografiji večine evropskih jezikov.

V prvem delu monografije je v 6 prispevkih obravnavana enojezična frazeografija.

Besedilo Haralda Burgerja z naslovom *Semantische Aspekte der deutschen Phraseografie: die aktuelle Praxis – allgemeine und phraseologische Wörterbücher im Vergleich* je razumeti kot uvod v izbrano tematiko, saj avtor poda primerjalni pregled obravnave frazeologije v nemških splošnih in frazeoloških slovarjih. Osredotoča se

¹ FRASESPAL: La estructura idiomática del alemán y el español. Un estudio cognitivo a partir de un corpus onomasiológico.